

.171

ב"ה. דצמ. יומ ה' ט"ז טבת תקפ"ח

מעלה כבוד האלופים הקצינים הרוונים פרנסים ומנהיגים וגבאי א"י דק"ק
האנוי יע"א — שלום וברכה !

עדלע הערבען פארשטעהער !

ニיכט זועניג ואונדרט עס אונס דייא ערעד ניכט גהאנט צו האבען איינע ערויידרונג אויך אונזר ערצעביבנס שרייבען פאם ח' אלול תקפ"ז¹ צו מעהגן ערדהאלטען, אינדען מסטען וויר, אלש בעפאלמעכטיגטען אונד אלש פארשטעהער אונזער ארמען גלויבענסגנאסטען אים הייליגען לאנדע, אבערמאהלס דש אונזורייגע טהון, איהגען דען הייפטוזעליכען אינהאלט אונזערעס ערווועהנטעס שרייבען נאכמאהלס פאהר צו טראגען, געמליך דש וויר דייא ארמען אונד בדירפטיגען איזורעליטישע איננוואהנען דעס הייליגען לאנדע, זאנסט גענאנט עני ארצ ישראַל חוב"ב, דא וויר אויך וועזנטליך ניכט אלין אויס אונזערן לאנדע, דש נידערלאנדישע ריך, אללע ארמען געלדר פאן אללע ארצ ישראַל גבאים צו פאריז אינזונדען אונד דיזע רעמיינטירען עס אונש, עבן זא דירעקטע פון דייא ערשרטען אונד פארנאנטטען געמיינדען אים דיטשען ריך, אלש פיפורט אם מיין, מנהיים קארלסרהע ומדיגת באחדען פולד, מיינץ, באג המבורג, אלטוגא, ברלין, הנובר, בראנשוויך אונד קאָפּהאגּען, אונד מעהרדע קלינה געמיינדען אוודר קהילות, אונד וויר בעזרגען דייא געלדר אן דייא אונטרשיידיכען שטעדטע אונד אונטרשיידיליכען געמיינדען אין הייליגען לאנדע א"י חוב"ב. דאהערא האבען וויר איהגען עריזוכט אום דש אקסטי, אונטער איהער אדמיניסטראציאָהן, פארדערהטיגעס א"י ארמען געלדר, עבן וויא אנדראַע אונד פארערוועהנטען געמיינדען, אן אונס צו וואלען אינזונדען, וועלכיס וויר היר מיט וויראַלען אונד ערצעבענט ערזוכען בלדייגט צו וואלען בפערדרען אום אין אונזער נעצטע בזאָרגונג לעני ארצ ישראַל חוב"ב מיט אינבעגריפען צו ווירדן.

אין ערוארטונג איהר גפעלייגעס אנטווארט צילגען מיט אכטונג אונד פרײַינדשאָפט באמרית שלום וברכה מא"ה ומנאַי הכו"ח גם בשם פקי"ד ומשגיחי גובי ואמכלִי ערי הקדש חובב"א.

(כרז 2, דף 211 ע"א וע"ב)

.172

ב"ה. ח' ט"ז טבת תקפ"ח

צדייך תחרט יפרח כארו בלבנון ישנא, ה"ה הו כבוד אומץ מהו הרוב הנאוֹן הגודל המפושט, וויהו נודך למרחוק כשם אפרנס, אביר הרועים מדורלי המורים, פיני ועוקר הרומים, כליל החכמה והתבונה, ודעת קוזשים לו נתווה, צדייך יסוד עולם, וכל רוז מננו לא נעלם, נ"י פיה ע"ה קש"ת מ"ה משה טובוי² נ"י אב"ד ור"מ דק"ק האנוייאָה.

נחלי התמיהות יטוביוני כי לא זכיתי לחשבותו הרמתה על מכתביו מן ח' אלול העבר³, וכבר הארכתי למעניתו במכتب ההוא, لكن לא אאריך כהיום זהה, ואבוא במלים תריין ותלת. זאת אדרוש ואגיד לרובמעכ"ת כי לולא התמהמהתי עד עתה שבתי וכתחבתי זמן זומנים טובא, אפס כי עד כה נשארו אחריו לשנות לידינו קבוע קופתם

1. אגרות תקפ"ז-תקפ"ז, מס' 22.

2. אגרות תקפ"ז-תקפ"ז, מס' 23.

דא"י ת"ו ק"ק פפ"מ י"א וק"ק קארלטרא אולוי יש דברים בנו כי
קשרו עלי קשור, והאמנם לא אחיד כי עם כל זה נפלאת הפלא ומלא על רופמעכת"ר
ב"י ביוור, אך טמנתי ידי בחיקי לראות איך יפול הדבר של שני הק"ק הנ"ו י"א,
ובני ביני לא חדרתי מלודיש טובת עניי אי' במדינתנו וחוצה לה, ותלב"ה חפץ ד'
בידי מצליח ורחבתי גבול חברות מתחייבים לא"י ת"ו בסך קבוע לשנה בק"ק
אםשטרדם י"א זפה הק"ק² י"א יותר ויותר מה שהיה במחילה, ועוד עניינים נוספים
על תמידין כסדרן בעהשיית, ברוך חונן זמרתם.

אולם עתה אשר באו אלינו דברי ראשינו שני הכהלות הנ"ל, כל אחד בטగונן אחר,
מתנצל על האיחור ועל העיכוב, ואזרחות כטפם באגרותם, הן מק"ק פפ"מ וזה מ"ק
קארלטרא ומדינת באדן י"א, נשארה תמיית קיימת בלבד על רומכטה"ר, ולא ידועنا
מה אידן בית.

והנה כתבי היום שנית בלשון עם פשוט³, פן לא יבינו בלה"ק, להקטומ שמה,
לחבוק ולבקש לשלווה לידינו כל המוכן בkopft א"י דתמן. נקווה כי כן יעשה, וכופלני
בקשתי לרופמעכת"ר נ"י לעורם על השלווה במוקדם ולצאותם לעילם לבאר ולפרש
במכתבם אלינו, כמה הוא חלק המגיע לכל אחת מרובעת ערי הקדש ת"ז, בהיות
ב"י לא כל אפי' שווין, יש אשר קבלו בשנת תקפ"א ובשנת קפ"ג ובשנת קפ"ה, הנג הנט
עה"ק ירושלם, צפת, טבריה, ועה"ק חברון ת"ו לא קבלה משנת תקע"ה או תקע"ז לפ"ק,
מימן שליחות מוחה חיים ברוך מאיסטרו זצ"ל, ובטחנו ברופמעכת"ר נ"י, באחבותו
להאה"ק ת"ז, כי יעורם ויזרום.

וזו זאת אמרתי, להא אנסלה, לעורר שנית לרופמעכת"ר נ"י על יסוד אברת
מתחייבים לא"י ת"ז, ותלב"ה כל מה שיסדי או בשנת תקפ"ז בק"ק שהתמהמהני שמה,
הלא המה ק"ק דיטלארט, בינגען, קארלטרא, מנהימי, ושילמו או מיד לשנת קפ"ו,
קבלנו כתע מיד הגבאים דא"י די בכל אחר ואחר דמי התתאייבות משנתקפ"ז לפ"ק,
ומדוע יהיה שמה אחרוניים לבוא לעורתה ה' בגבורים. ותלא ידעתו גם ראייתי, בשעה קלה
שהייתי שמה, כי בא איש א' והביא א"ט⁴ וגם רצתה להתחייב מידי שנה. ושמתי משטר
על רופמעכת"ר נ"י, נא יבחן צדיק גדול דבר טוב הלווה ולא יאדר להביא הדבר
מכח אל הפעול, ולא יתלה דעתו בדעת אחרים, ולא כן עשו ייחידי סגולה בכל ק"ק
הנ"ל י"א, ועד שיתלה הדבר במקום שלא עשו, מושב להיות נגרר אחר כמה ק"ק היו
במדינתנו וחוצה לה אשר עשו ועשו, בן ירצה וכן פרוץ בעהית"ש.

ולא אחיד לעורר רחמי, ואודיע לרופמעכת"ר נ"י גודל הצרה אשר שרויים בה
יושבי א"י ת"ז. ראשון כי קרא ה' לרעב על הארץ, ויזוקר יאמיר עד להתרמאר,
ונסתער מכמה סבות כי לסתה התבואה בשנת קפ"ג במקת ארבה עד למרבבה,
ובעת האסף בסוף תקפ"ז ותחלת תקפ"ז הייתה המדינה משובשת בגיטות על מרידת
הגויים אשר בירושלם⁵. זה וזה גורם כי עלה השער בקץ העבר באין משיג ואפס כספ
ואפס משביר בר, וצוקים ללחם ואין. ועוד היהת צרה מבכירה בעה"ק צפת ת"ז,
ביהות כי שפך ד' חמתו על הגויים אשר סביבותיה ותأكل בהם המגפה⁶, ובחדר ה'
על יראו בבני ישראל לא היה דבר, אך בהיותם מעורי הפרוזות, והישמעאים אינם

2. האג 3. בוגרנית 4. אחד ריכסטאלעד

5. דאה יצחק ברצבי: ארץ ישראל ויישובה בידי השלטון העותמאני ירושלים תשכ"ג 152-352
והשווה אגרות תקפ"ז-תקפ"ג, מס' 71, 84, 86, 91.

6. החולירע

עוֹשִׁים שְׁמִירָה, נִכְנְטוּ בָּה הַגֶּגֶfib וְהַחֵל הַגֶּגֶfib גַם בַּעַמְּ, וַיָּבוּאוּ בַּהֲסִגְרָה בְּבְתִּים וְחַצְרוֹת כְּנַהֲגָה בְּלִי יָבוֹא אֲלֵיכֶם אִישׁ, וְאַשְׁר לֹא יִכְלֶל לְהַסְגָּר מִאֵין טְרֵף אוֹ מִאֵין נִכְנָן לְוַיִּתְבַּשְׂתָה אֲשֶׁר יִכְלֶל לְהַסְגָּר, בָּרָח בִּירוּ וּבְשָׁדָה וַיַּעֲבֹר כָּל אֲשֶׁר לָהֶם לְמַלְטָה עַל נְפָשָׁותָם. וְהַתְּהִלָּה וְכָל הַאֲגָרוֹת הַאֲחֻזָּנוֹת מִסּוֹפֵר אֶלָּל הַעֲבָר הַוְדִיעָה לְגַזְבָּה כִּי פְּסָק הַדָּבָר בְּ"מ, וְהַתְּהִלָּו לְמִנוֹת הַיָּמִים הַקְּבוּעִים לְרָאֹת אִם נִשְׁתְּקַע וְכִי שְׁבָת הַחֲרָב אֶל גַּדְמָה זֶלֶא יָבוֹא הַמְשָׁחִית אֶל בְּתֵיכֶם עוֹד. וְמַن אֹז וְהַלְאָה חַכְמָה לְחַסְדֵי הָ' כִּי לֹא כָּלִו רְחִמָּיו, אַפְסָ בְּגַל יִשְׁעַרְוּ הַצְּרוֹת הַנְּשָׁאָרוֹת אַחֲרֵי סְבָת צְוָאת, מַהְשָׁבִים לְבַתְּחָם רִיקָם מִכָּל, בָּאיַן לְחָמָם וְאַיְן מַזְוֵן וְאַיְן כְּסָות וְאַיְן שְׁלָמָה, כִּי עֲזָבוּ כָל בְּחַפּוּם לְבָרוֹת לְמַלְטָה עַל נְפָשָׁותָם, זֶגֶם הַשְׁרִים פְּקִידָ' אַיְ' הַסְּפָרְדִּים דְּבָקָוְשָׁתָא יְעַ"א חָלוּ פְּנִינוּ לְמַהְרָה לְשָׁלוֹה כְּמָ דְאִיפָשָׁר. לְכָן אֵין דִי בָּאָר גָּדוֹל הַמְצָאתָה לִיְסָד הַתְּחִיּוֹת וּלְקָבָץ מִיד סָךְ הַעֲולָה לְשָׁנָה תְּמִימָה, וּבְדִין יְהִיָּה כִּי יִשְׁלָמְוּ מִלְשָׁעֶבֶר מִשְׁנַת קְפָ"ז, כִּי כָּבָר חַלִּימִי פְּנֵי קָדְשׁוֹ עַל וְה בְּשַׁנְתְּקְפָ"ז הַעֲבָר, וּבְרִטְמָ זְכוֹר לְטוּבָה, גַם בְּקִיק פְּפָדִים יְעַ"א הַתְּחִילָה אַנְיָאו לִיְסָד הַתְּחִיּוֹת מֵאַיְזָה גְּבִירִים, אַךְ לְסִכְתַּת הַיְדָ� עַזְבָּתִי הָעִיר, וּנְשָׁאָר הַדָּבָר בְּאַמְצָעָ, וּבְאַשְׁר הַמְמוֹנִים שְׁהָמָנִית הַתְּרָשָׁלָו עַד כָּה לְעַשְׂתָה מַעֲשָׂהָם, וְכָן יִשְׁלָמְוּ שְׁמָה כָּעַת מִשְׁנַת קְפָ"ז הַעֲבָר, וּבְרִטְמָ זְכוֹר לְטוּבָה, גַם בְּקִיק פְּפָדִים יְעַ"א הַתְּחִילָה אַנְיָאו לִיְסָד הַתְּחִיּוֹת מֵאַיְזָה גְּבִירִים, אַךְ לְסִכְתַּת הַיְדָ� עַזְבָּתִי הָעִיר, וּנְשָׁאָר הַדָּבָר בְּאַמְצָעָ, וּבְאַשְׁר הַמְמוֹנִים שְׁהָמָנִית הַתְּרָשָׁלָו עַד כָּה לְעַשְׂתָה מַעֲשָׂהָם, וְכָן יִשְׁלָמְוּ שְׁמָה כָּעַת הַתְּאָחָרוֹ שְׁמָה עַד כָּה לְמַעַן יִתְנוּ יְתָנוּ כָּעַת בְּעֵינָן יִפְהָעָל אַחֲת אֲפִים, וַיַּתְעַורְרוּ כְּמַנוּ וַיַּשְׁתַּחַטוּ בְּצָרוֹת אַחֲבָ' יְשַׁבֵּי עַהֲקָ' תּוֹבָבָ' אַ, וַיַּתְחִיבּוּ בְּרַצְוֹן טָוב וּבְנִפְשָׁחָחָפְּצָה וְהַתְּהִלָּה שְׁכָרִים אַתְּמָ וּפְעוֹלָתָם לְפָנֵיכֶם, יִיטְבֵּה הָ' לָהֶם וּלְבָנֵיכֶם עַד עוֹלָם.

וּשְׁלָום תּוֹרְתוֹ יִגְדַּל כְּנֶפֶשׁוֹ הַקְּדוּשָׁה וְהַנְּשָׁאָת וְהַרְמָה, וַיִּפְזֹצּוּ חֹזֶקה מַעֲנוֹתָיו מֵעַנִּי הַחֲכָמָה, וּזְרוּעָו זְרוּעָ בְּרוּכָ' הָ' יְהִי הַמָּה וְצַצְאָתָם יִרְבּוּ וּיִגְדְּלוּ עַל הַאֲדָמָה, עַד יַרְחָם הָ' אֶת לֹא רַזְחָמָה, וּנְגִילָה וּנְשָׁמָחָה יִיחֵד בְּעִיר הָ' שְׁמָה, כְּעַד עֲבֵדָי אֲדוֹנֵי הַקָּטָנִים וְלֹא יַדַּע אֶתְוָא מִאֵומָה מַחוֹר נָאמַן אַהֲבָתוֹ בְּלֹב וּנְפָשָׁתָה תְּמָה, הַמְשָׁתָחָה לִמְרָחָק מֶלֶךְ הַדָּרָת כְּבָוד תּוֹרָתוֹ וּקְדוּשָׁתוֹ, הַמְחַכָּה לְחַסְדֵי הָ' וַיְשַׁוְעָתוּ הַלְּ.

(כרז 2, דף 117 ע"ב — 118 ע"א)

173.

כִּיה וְלִמְן קוֹילָא בְּקִיק שְׁטוֹטְטָאָרָט

שְׁלָום וּבָרְכָה!

אֵין האַפְנוֹנָג אִיהָרָע וְאַהֲלָבְעַפְנָדוֹנָג, וְאַונְגָדָעָרָט עַט אָוְנָשׁ זַעֲהָר דְשׁ פְּרָגְנִיגָעָן נִיכְטָ צַו הַאֲבָעָן מִיט אִיהָר וּוְעַהְרָטָע אַוִּיפָט אַונְגָרָעָן עַרְגָּעַבְעַנְסָטָעָן פָּאַמְּ פְּאַסְּרָטָעָן עַרְדָ"ח אַבְ' בְּעַהְרָטָע צַו זַיְן, זָא וּוְיר פְּילְלִיכְטָמִיט דַעַן עַרְשָׁטָעָן דָאַרְיָן פְּאַרְגָּעַטְרָאָגָנָעָן פְּוֹנְקָט אַיְהָגָעָן צַו בְּעַשְׂוֹרָהְרָלִיךְ וְוְאַרְעָן. דַעַנְגָאָךְ עַרְוּוָרָטָעָן וּוְיר אַלְעַנְפָּאָלָס אַוִּיפָט דַעַן צַוְיִיטָעָן פְּוֹנְקָט, הַיְנוֹיכְטָלִיךְ דַעַר פִּיר אַיְ' בְּעַדְיִיטָעַנְדָע אַיְ' קָאָסָעָ פְּאַרְדָּאָהָט אֵין פְּרִידִיךְ עַנְטָאָהָל אִיהָרָע גַּעַעַרְטָע אַנְטָוָאָרָט. וּוְיר דַעַבְן אַיְהָגָעָן בְּעַרְיִיטָש נְעַתְּיִגָּעָס דָאַרְיָבָר גַּעַזְאָג אָוְנָד אַוִּיךְ דְשׁ, וְאָוְנָזָע קְוֹאָלִיפְאָקְצִיאָהָן אָוְנָד דִירְעַקְצִיאָהָן אַיְהָגָעָן אָוְנָבָעָקָאָנָט אַיְזָט, וְאָיְן דִיא מַעְהָרָטָע פְּאַהְרָגָעָמָע קְהָלָות אֵין דִיְמְשָׁלָאָנָד דָאַרְיָיךְ עַרְקָוְנְדִיזָגָוְגָג אַיְנְצִיחָהָעָן בְּעַלְיְצָבָעָן, וְאָבִיאָ דִיא רְבָנִים הַגָּנוֹנִים

1. אַגְּרוֹת תְּקֵפָ"ז תְּקֵפָ"ז, מס' 111.